- POLITISK NOTAT

Politiske afklaringsbehov for detailhandlen i tilfælde af krise

Detailhandlen er stærkt afhængig af velfungerende samfundsinfrastruktur og forsyningskæder, hvilket gør den både sårbar og systemkritisk. Dansk Erhverv har samlet input på en række områder fra vores medlemmer, hvor der kan opstå behov for dispensationer eller støtte fra myndighederne, bl.a. baseret på tidligere erfaringer fra krisesituationer. Målet er at kunne drifte butiksnettet under en krise, samt at minimere spild af ressourcer.

Nedenstående liste skal ses som en dynamisk og ikkeudtømmende liste.

Betalinger
Etableringen og driften af et fuldt udrullet offline betalingsredskab kommer med en række omkostninger og risici ift. bl.a. nye terminaler og it-integration.

- Dagligvarekæderne løber en ikke ubetydelig økonomisk risiko ved at offline transaktioner kan blive afvist ved manglende dækning på betalerens konto. Det vil sjældent give mening eller være muligt at tænde og slukke for offline-funktionaliteten, bl.a. fordi man først efter krisen er overstået ved om det var en krise, og funktionen vil således nødvendigvis være slået til hele tiden, med den deraf afledte risiko. Risikoen gælder særligt betalinger med udskudt autorisation.
- Der er desuden en række omkostninger for de butikker som vil tage imod offline betalinger i form af udskudt autorisation (modsat offline med chip og pin). Omkostningerne kommer dels ved at skulle implementere løsningen, og dels ved at drifte udskudt autorisation. Der er løbende udgifter til indløseren for at have adgang til funktionen.. Derudover er det ikke alle nuværende terminaler der kan tage imod udskudt autorisation, hvorfor der er en omkostning til terminaludskiftning, for dem hvor dette er relevant eller nødvendigt.
- En mere udbredt udrulning af udskudt autorisation med henblik på at skabe et betalingsberedskab vil derfor potentielt kræve, at staten går ind og understøtter denne udrulning økonomisk.
- Det nuværende betalingsberedskab bygger i særdeleshed på de allerede eksisterede betalingsmidler og den eksisterende betalingsinfrastruktur, som i ikke ubetydelig grad er afhængig af tredjelande. Et mere resilient betalingsberedskab end det nuværende, bør derfor bygge på rene europæiske betalingsmidler og en ren europæisk betalingsinfrastruktur. Der er derfor behov for at regeringen arbejder for at skabe supplerende/redundante basale betalingsalternativer, der ikke blot er uafhængige af tredjelande, men også er sikre, billige, udbredte, friktionsløse og med offline-kapabilitet f.eks. i form af E-kroner
- Der er desuden behov for en afklaring at en række juridiske udfordringer:
    - Vil myndighederne afklare om *deferred* og offline transaktioner lever op til kravene om stærk kundeautentifikation (SCA) samt hvad konsekvenserne er, hvis der ikke kan anvendes SCA når terminalen er offline?
    - Vil myndighederne lempe kontantpligten, så butikkerne fx ikke får en bøde af Forbrugerombudsmanden hvis der ikke kan tages imod kontanter grundet manglende byttepenge i kassen?
    - Vil myndighederne, herunder SKAT og forbrugerombudsmanden, lempe reglerne for udstedelse af korrekte kvitteringer som følge af fx manglende strøm eller internetforbindelse under en krisesituation?

- Vil myndighederne, herunder Forbrugerombudsmanden, lempe kravene for modtagelse og håndteringen af reklamationerne, returneringer, gavekort, tilgodebeviser mv. under en krisesituation?

Fødevareforsyning
Myndighederne opfordres til at tage stilling til følgende spørgsmål, der har direkte betydning for detailhandlens mulighed for at sikre fødevareforsyningen i en krisesituation

- Vil myndigheder tillade at specifikke mærkningsregler ikke overholdes, hvis det er nødvendigt for at sikre varer på hylderne? Der kan fx handle om dispensation til mærkning på andre sprog end dansk, eller anprisning på emballagen af en særlig ingrediens, som midlertidig ikke kan skaffes (som vi har set med solsikkeolie fra Ukraine).
- Vil myndighederne acceptere tiltag til forlængelse af visse fødevarers holdbarhed, som normalt ikke er tilladt. Det kunne fx dreje sig om indfrysning af kød, hvis salget pludselig reduceres kraftigt og det skal sikres, at mad ikke går til spilde, eller salg af æg efter sidste salgsdato.
- Kan sporbarhedskravene lempes eller annulleres midlertidigt, så det ikke hindrer udbredelse af varer? Fx i forbindelse med flytning af varer mellem butikker, eller ved donation efter 1/3-reglen?
- Kan kravene til varemodtagelse og registrering lempes eller annulleres under en krise?
- Der er behov for klare retningslinjer for, hvilke temperaturudsving der accepteres for forskellige typer af fødevarer, med fastsatte temperaturkrav – og i hvor lang tid – uden at varen anses som uegnet. Det gælder især ved midlertidige energimæssige udfordringer.
- Kravet om håndvask med både koldt og varmt rindende vand bør kunne suspenderes midlertidigt, fx ved at tillade alternativer som desinfektionsmidler eller kun adgang til koldt vand.
- Vil det være muligt at sælge eller udlevere varer direkte til forbrugerne fra detailhandlens lagre, selvom de ikke er registreret hos Fødevarestyrelsen med denne aktivitet, hvis det logistisk er hensigtsmæssigt under en krise?
- Bør der være forhåndsplaner for en fælles kommunikationsstrategi mellem myndigheder og handel i tilfælde af forsyningsudfordringer?
- Hvordan sikres rettidig og tilstrækkelig kommunikation fra myndighederne, om at en situation betegnes som en krise, og der derfor er mulighed for dispensationer fra visse regler?
- Hvordan håndteres store mængder overskudsfødevarer eller fordærvede varer, hvis distribution/afhentning bremses?
- Kan der etableres en fælles forståelse eller aftale om, hvilke varer der prioriteres først under en krise?

Strømforsyning
Detailhandlen er afhængig af strøm på både lagre, i butikker og til transport. Strømforsyning er essentielt til drift af bl.a. kassesystemer, lagerstyring, lys, sikkerhed samt køling og opbevaring af fødevarer.

- Opbygningen af nødgeneratorer, diesel- eller batterilagre bør understøttes af myndighederne.
- Der skal laves en plan for inddragelse af detailhandlen i den officielle kommunikation til vedr. et strømsvigt.
- Er der planer for myndighedernes bistand til butikkerne, fx ift. at opretholde fysisk sikkerhed, distribuering af varer mv. under en strømforsyningskrise?

Vandforsyning
En stabil og sikker vandforsyning er en forudsætning for, at den danske detailhandel kan fungere – både i krise og fredstid.

- Hvordan prioriteres samfundskritiske aktører ved begrænset vandforsyning?
- Kan der etableres aftaler om levering af vand via tankvogne, hvordan og hvor hurtigt?
- Skal butikker og lagre selv sikre beholdninger af drikkevand, evt. på flaske, til gavn for danskernes forsyningssikkerhed. I givet fald hvor meget og hvordan?
- Kan fx kravet om koldt/varmt rindende vand i fødevareområder lempes under en vandforsyningskrise?
- Kan der etableres faste samarbejdsfora for at sikre den nødvendige vidensdeling?

Øvrige

- Kan der gives dispensationer til lukkeloven i krisetilfælde, så dagligvarebutikker kan holde åbent i længere perioder end normalt?
- Kan der meldes en generel "pause" i tilsyn ud under en krisesituation?
- Hvordan sikres fortsat afhentning af dagrenovation og erhvervsaffald i en større krisesituation?
- Hvilken myndighed har det overordnede ansvar for affaldshåndtering i en national krisesituation?
- Hvordan sikres koordination mellem kommuner, private affaldsselskaber og detailhandlen?
- Hvordan prioriteres afhentning, hvis kapaciteten er begrænset – fx husholdninger, sygehuse og dagligvarebutikker?
- Kan der lempes på reglerne vedr. køre/hviletider, leveringstider i de større byer samt kørsel i miljøzoner under en forsyningskrise?
- Kan myndighederne sikre detailhandlen forrang til transportressourcer?
- Danmarks rolle i EU's fælles forsyningsplaner skal klarlægges, herunder hvordan EU-fonde, ressourcer mv. aktiveres for at understøtte et eller flere medlemslande ved en eventuel forsyningskrise.

Dansk Erhverv står naturligvis til rådighed for en uddybning af ovenstående.